

UPPSALA
UNIVERSITET

Framgångsrika elever i en framgångsrik klass – Resursstarka barns strategier för skolarbetet och framtiden

Göran Nygren, etnolog

Forumrapport 2007

(Artikel i Forumbok 2009)

Forum för skolan som kulturmiljö och arbetsplats

Institutionen för kulturanthropologi och etnologi

Uppsala universitet

www.antro.uu.se

Min bakgrund och forskningsintressen

- Grundskollärare, etnolog, doktorand, ombudsman, Forumkoordinator, doktorand.
- Forskningsintressen: barn och ungdomar, skola, skol- och utbildningsframgång, rörelsehinder och funktionsnedsättningar samt välfärd.
- Avhandlingsämne: elever, klasser och skolor om utbildningsframgång och framtiden – Hur ser de sociala och kulturella processerna ut?

Syfte och frågeställningar:

- Pilotstudie ht 2000 i en framgångsrik klass på en framgångsrik skola avseende kunskapsresultat (meritvärde och nationella prov)
- Syftet med studien var att undersöka vilka tanke- och handlingsmönster eleverna har i en skolklass, och i en skola som helhet, som har höga prov- och betygsresultat?
- Vad betyder skolan för eleverna själva, för deras vardagsliv och framtid, och vilka strategier och praktiker de utvecklar?
- Vilka resurser har eleverna och hur används de? De sociala relationerna mellan eleverna (kamrateffekterna)?

UPPSALA
UNIVERSITET

Etnologisk samtidsundersökning med fältarbete – Perspektiv och utgångspunkter

- Konstruktivistiskt perspektiv
- Barnperspektiv och barnens perspektiv
- Etnografi och kulturanalys
- Explorativ ansats
- Helhetsperspektiv (holistiskt)
- Vardagsliv och skolvardag

Metod och material

- Fältarbete höstterminen 2000 under fem veckor med observationer, samtal och intervjuer, enskilda och parintervjuer.
- Hela skoldagen, under och utanför lektionstid, i klass- och arbetsrum, korridorer, samlingsrum, bibliotek, lunch, umgänge i och utanför skolan.
- Samspelssituationer och samtal mellan klass- och skolkamrater.
- Fältanteckningar och intervjuutskrifter.

Mariaskolan – en framgångsrik skola

- Humanistisk-kristen friskola, startade 1994
- ca 200 elever
- år 7-9
- Elevrekryteringen: Föräldrarnas utbildningsnivå låg betydligt över kommun- och riksgenomsnittet.
- Enligt kommunens utvärdering av de nationella proven 1999 uppvisade skolan bland de högsta värdena i svenska, engelska och matematik, ”såväl faktiskt som enligt förväntade resultat efter skolans och elevernas förutsättningar”.

Klass Tilia med 22 elever

- Vald av skolan – en framgångsrik klass
- År 8
- 13 tjejer och 9 killar
- Elevernas levnadshistoria
- En första bild (bilderna!)
- Skolframgång?

Klass Tilia

- Genusordning
- Popularitet
- Språket och den verbala förmågan
- Klass- och genusordning i skolklassen, perspektiv- och positionsberoende. Positiv eller negativ självkänsla.
- Klass- och genusordning: Mariaskolan – de kommunala skolorna med invandrarelever. Positiv självkänsla genom speglingar och kontrasteringar. Självbild: engagerade och ansvarsfulla elever och föräldrar.

Kortsiktiga och långsiktiga strategier och praktiker

- Framtidsplaner
  - Duktiga tjejer, planering, stress och konkurrens
1. Skolarbete, strategier och praktiker (den formella läroplanen, kunskapsreproduktion/fakta, självdisciplin, metodiskt, systematiskt)
  2. Skolan efter skoldagens slut
  3. Pappa! Du måste hjälpa mig att skriva! – Döttrarna och föräldrarna
  4. Flickorna om killarna – genusordning i skolan och normalitet (bärare av normalitet)

Kortsiktiga och långsiktiga strategier och praktiker, 2

- Killarnas kultur – motstånd eller tänjande? (bus = bråk?)
  1. Status med kunskap och utbildning.
  2. Andra tolkningar och strategier.
  3. Konsekvens- och resultatriktad hållning till skolans och vuxenvärldens normsystem.
  4. Förebilder.

Kortsiktiga och långsiktiga strategier och praktiker, 3

- Killgänget, skolan och livet – Killarnas kollektiva berättelser och navigering
1. Tolkningscentral/Nätverk.
  2. Kortsiktiga strategier.
  3. Allmänbildning och smartness.
  4. Långsiktiga perspektiv och strategier. Relatera skolvardag till utbildnings-, arbetslivs- och livskarriärer – ”det goda livet”.
  5. Resursrationellt perspektiv.
  6. Vardagliga ambivalenser.

Föräldrarna och hemmet som resurser

- **Mycket skolarbete gjordes hemma** (för killarna direkt avgörande) fr.a. för tjejerna, killarna förhållningssätt till kunskap, skolan och livet.
- **Hemmets resurser:** datorer, bibliotek, språkresor: nytta, "ha kul", compensation, nätverk.
- **Exklusiv information** från föräldrar, syskon, släkt, bekanta för skol-, utbildnings-, arbetslivs- och livskarriärer.

Individualism och traditionens betydelse i det senmoderna samhället

- **Tankemönster:** ett individualistiskt perspektiv och individuell biologisk eller moralisk förklaringsmodell.
- **Handlingsmönster:** egna sociala klassens traditioner och erfarenheter som referensram och förebilder. Konformitet och kollektivism.

Strategier och självbilder

- Genusordning
- Klassordning
- Geografi och lokalitet

- Komplexitet, situationellt, relationellt och kontextuellt (ex. lunchsamtal)

Informella och motsägelsefulla läroplaner och elevernas verktyg

- Informell läroplan och den tysta kunskapens betydelse – nycklar, koder, och "görandet".
- Två sammanhang: 1. Skriftliga som prov och egna arbeten – dolt. 2. Muntliga undervisningssituationer - genusordning. Utestängningen och brist på resurser fick effekten att tjejerna inte kunde förvärva dessa insikter eller färdigheter.

Skolans och hemmens motsägelsefulla läroplaner

- **Dubbla läroplaner för skolan (och livet):** Den duktige eleven vs den smarta eleven (Tjejernas frustration, självbilder och biologisk förklaringsmodell)
- **Den smala och den breda läroplanen:** Skolämneskunskaper och framgång vs kunskaper, framgång och det goda livet
- **Den smala vs breda läroplanen:** skolkapital vs skol-, kulturellt-, socialt och ekonomiskt kapital = Symboliskt kapital och skolframgång
- **Högpresterande tjejer och underpresterande pojkar.** Ohälsa, stress vs "ha kul"
- **Vilken läroplan erbjuder optimalt handlingsutrymme, kort- och långsiktigt, för deras livskarriärer?**

Skolframgång och avslutning

- Begreppet "Skolframgång" – kontrastiv tankemodell. Positiv självkänsla.

- Viktigt att synliggöra barnens resurser, de strukturella sammanhangen och de sociala och kulturella processerna i och utanför klassrummet och skolan.